

"A laudáció egy nagyon különleges műfaj. Stiláris sajátosságai folytán a célba vett személy dicsérése, fölmagasztalása a feladata, semmi más. Elismerése és bizonyítása annak, hogy akit laudálnak az a legjobb, legérdemesebb személy. Közben persze a világ sokféle, az emberek jók és rosszak, vagy néha jók és néha rosszak, s ha valakiről hitelt érdemlően akar az ember szólni, írni, bizony meg kell mondja ezt is, azt is. Mint ahogy a botnak két vége van, s botoság csak a szépen faragott, kimunkált felső részéről írni, figyelmen kívül hagyva az alsó végét, mely néha porban, néha sárban támaszkodik..." Kincses Károly fotótörténész írta ezeket a sorokat néhány éve, amikor barátja, Török László Balázs Béla-díjas fotóművész akadémiai székfoglaló előadására készült.

Én nem ismertem Török Lászlót, de a méltatás további részei felkeltették érdeklődésemet iránta. Lám, mire lehet jó egy laudáció? Életrajzát olvasva így jutottam el egy igazán figyelemre méltó Csóri Sándor idézethez: „A kép tehát nemcsak villanás, amit rögtön el lehet felejteni, de esemény is. Ereje nem abban van, hogy igaz, hanem hogy elképzelhető. Az elképzelhető kép semmivel sem kevesebb, mint a végiggondolható gondolat.”

Nézzük hát először a képeket. Nekem tetszik Csóri meglátása, hogy a kép elképzelhető és végiggondolható esemény. Nem csak igaz, nem csupán tárgyyszerű, hanem továbbkövető történet. Palkó György képei is ilyenek. Kerülnek a bravúros nézőpontokat, mégis izgalmasak, egyszerre tárgyilagosak és költőiek, érzelmileg kiegyensúlyozottak, pontosak, de nem lezártak. Nem telepednek rá a nézőre, azaz folytathatók, teret engednek a képzeteknek. Ha pedig a képzet teret kap, abból új világok születnek. Az elképzelt tér önmagában is szintisza építészet.

Ugyanígy építész a szöveg is. A könyvben megjelenő minden írásműnek határozott, logikusan építkező szerkezete van, de hangulata is, mindegyik írás egyszerre érzelmi és értelmi töltődésű. Mizsei Anett szövegei nem képmagyarázatok, hanem önértékelő alkotások. És ahogy a képek ereje sem a tárgyilagosságukban van, ezek a szövegek sem az igazságtartalmuk miatt, sokkal inkább nyitottságuk miatt izgalmasak. A sorokat saját felismeréseinkkel, sejtéseinkkel vagy meggyőződéseinkkel képzetben tovább írhatjuk.

Somogyi Krisztina és Kovács Dániel szerepvállalása kicsit más természetű. Diszkrétan működnek a háttérben, nagy gyakorlattal, összeszokott szerkesztő-párosként biztos értékrenddel választják ki az 50+1 alkotást. Nyomasztó teher lehet, hiszen ahogy Krisztina a bevezetőben meg is fogalmazta, "... tudjuk hogy a könyv nem reprezentálja átfogóan a magyar építésztszadalmat: számos jeles mesternek és a legfontosabb fiatal építészstúdióknak sincsen a fővárosban épületük." A válogatás mégis következetes, gondolatilag rendezett, jól strukturált. Ez is építész, az építészetről való gondolkodás egy formája, aminek szépsége szintén nem önmaga igazságában, hanem folytathatóságában van.

A könyv tervezése Sipos Balázs személyéhez kötődik. Egy szeméttel gyönyörködtető tárgyat vehetünk a kezünkbe. Tágas, üde térisége van ennek is, összhangban az előzőekben említett gondolatisággal. A teljes albumot ez a tágasság és üde szellemiség hatja át.

Eddig a bot cizellált végéről beszéltem, egyetlen villanás erejéig nézzük a másikat, csak a teljesség kedvéért. A számítógépes tervezés sajátossága, hogy a monitoron az oldalpárok csak egy vékony szerkesztővonalal vannak elválasztva, a képek zavartalanul futhatnak át a túloldalra, ha akarjuk. A fizikai valóságban viszont ez egy téri jelenség, a fűzés, a lapok görbülete torzítja az átmenő képeket. Ez néha zavaró, a kép értelmezhetőségét, élvezhetőségét nehezítő körülmény.

Van azonban még valami, ami a bot poros végét hamar feledteti. Izgalmas és hatalmas vállalkozás az épületek újrafotózása, különösen a régebbi, tíz-húszéves épületeknél. A mai állapot rögzítése a képek jelentését áthangolja. Az albumban bemutatott fotók sajátos kollekcióként mutatkoznak, kultúrtörténeti réteget képeznek, túlmutatva az egyes alkotások önértékeire. Az építész mindig a kultúra lenyomata, pontosan tökrözi egy adott hely sajátosságait, a kor szellemiségét. Ez a könyv egy kordokumentum, hiteles kép Budapest ezredfordulót követő két évtizedének összetett társadalmi viszonyairól. Dokumentálja a városról való gondolkodásunkat a nagy, átfogó infrastruktúrától a köztéren és reprezentatív középületeken át a legkisebb lakóházakig, az állami beruházásoktól a megánépítkezésekig. A könyv legnagyobb értékét éppen ebben látom.